

Barış sürecinde gazetecilik

16.02.2014

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi-Poli

--- Kıbrıs'ta yeniden canlanan müzakere sürecinde gazetecilere yardımcı olabilecek şeylerin başında, daha çok tarafı dinlemek, araştırmak, diyalog çerçevesinde tartışmak ve empati kurarak olaylara çoklu bakış açısı getirmek gelmektedir

Kıbrıs'ta uzun bir aradan sonra müzakere süreci yeniden başladı. Hafta içi Kıbrıs Türk basınına bakıldığında çözüme ve sürece yönelik olumlu manşetlerin atıldığını gördük. Müzakere süreciyle alakalı basındaki söz konusu pozitif ve iyimser tutumun ne kadar devam edeceğini bize zaman gösterecek. Ancak bu süreçte basının habercilik anlayışının bir kez daha gözden geçirmemiz gerekiyor. Zira barış ve çözümü desteklemek ile bunu haberciliğe yansıtmak kolay olmayabilir. Dolayısıyla bu yazıda barış sürecine giden yolda gazetecilerin yapması gerekenlerle ilgili barış gazeteciliği anlayışı üzerinden öneriler sunmak istiyorum.

Barış sürecine hazırlanmalıyız

Kıbrıs'ın genelinde sürmekte olan ekonomik sıkıntılar, yakın bir zamanda Türkiye'den gelecek olan su ve adanın güneyinde bulunan gaz Kıbrıs Sorunu'na önemli bir ivme kazandırdığını söyleyebiliriz. Bu ivme ile birlikte taraflar arasındaki "ortak metin" sıkıntısının da aşılmasıyla birlikte basın tarafından bir buçuk yıldır adeta unutulmuş Kıbrıs Sorunu yeniden hatırlanmaya başlandı. Bu da bizlere Kıbrıs Sorunu'nun diğer birçok nedenin yanında ekonomik ve stratejik sebeplere daha çok dayandığını gösteriyor. Tabii bizleri ekonomik nedenler ilgilendirse bile asıl önemli olan Cumhuriyet Meclisi Başkanı Sibel Siber'in de ifade ettiği gibi gönüllerde bir barış oluşturabilmektir. Bir başka ifadeyle, masada Kıbrıs Sorunu'nu çözebiliriz ancak bu çözümün sürdürülebilir olması için toplumlar tarafından benimsenmesi gerekiyor ki barışa ulaşabilelim. Bu noktada siyasetçiler kadar medyanın da toplumu barış sürecine hazırlaması gerekiyor. Cumhuriyet Meclisi Başkanı bunun da altını çizmişti.

Neler olduğunu anlıyor musunuz?

Cate Malek'in beyontrintractability.org sitesinde yayımladığı "Reporting on Conflict" (Çatışma Haberciliği) başlıklı yazısı bizlere barış sürecinde yol gösterici olabilir. Malek'in çalışması Kıbrıs için yazılmamış olsa da buradan hareketle barış gazeteciliği anlayışını da göz önünde tutarak gazetecilere bazı öneriler sunabiliriz. Liderlerin görüşmesiyle yeniden canlanan Kıbrıs Sorunu müzakereleri konusunda haber yapılırken gazetecilerin kendilerine sorması gereken ilk soru şu olmalı: "Gerçekten neler olduğunu anlıyor muyum?" Bu soruyla bizlere anlatılmak istenen bir çatışmanın/sorunun görüldüğünden daha karmaşık olabileceğidir. Bir başka ifadeyle, sorunu sadece liderler ve siyaset ekseninde tartışmak yerine, problemin tüm paydaşlarını anlamaya yönelik bir habercilik anlayışı geliştirmeliyiz. Cate Malek'e göre iyi gazeteciliğin gerekliliği olarak; çatışma değerlendirmesi yapmak ve süreçle ilgili tüm tarafların oynayabileceği rollere dikkat çekmek gerekiyor.

Çatışmanın altında yatan nedenler nelerdir?

Barış sürecinde habercilik yapan bir gazetecinin haber yaparken sorması gereken bir başka soru ise; "çatışmanın altında yatan nedenler nelerdir?" olması gerekiyor. Çatışan taraflar uyuşmazlıklardan bahsederken basit ve kendisine hizmet eden terminoloji kullanır. Dolayısıyla tarafların çatışmayı farklı farklı görme eğilimleri mevcuttur. Gazetecilerin buradaki görevi ise çatışmanın nedenlerinin çoklu bir bakış açısıyla ortaya konmasına yardımcı olmak ve haberlerde mümkün olduğu kadar çok ve çeşitli kaynağa yer vermektir. Burada çatışmanın nedenlerini bulmayla anlatılmaya çalışılan "ilk taşı kimin attığını bulmak" değildir. Aksine tarafların bir çatışmayı tartışırken karşı tarafın da nedenlerinin olabileceğini anlamak, olaya çoklu açılardan yaklaşmak ve empati kurarak bir birlerini anlamalarını sağlamaktır.

Bilgileri nereden alıyorsunuz?

Barış sürecinde dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise olayları yansıtırken kullandığımız yazılı, sözlü ve diğer kaynaklardır. Bazen kaynakların elde edilmesi ve kaynaklara ulaşılması zordur. Bununla birlikte uyuşmazlık yaşayan tarafların kendi doğruları ve yanlışları vardır. Bilgilere ulaşırken, kaynaklara söz verirken gazetecilerin dikkatli ve dengeli bir gazetecilik anlayışına sahip olmaları gerekiyor. Örneğin gazeteciler olarak herhangi bir konuyu sadece Kıbrıslı Rum veya Kıbrıslı Türk diplomatik kaynaklarıyla anlamaya çalışırsak ortada eksik bıraktığımız noktalar elbette olacaktır. Gazetecilerin bu süreçte okuyucularına kendi anlamlarını oluşturmak için birer platform oluşturmalarını tavsiye ediyorum. Bunu da

yapmanın en etkili yolu, kaynak sayısını artırmak ve haber ile yorumu bir birinden ayırmaktır.

Haberleriniz çatışmanın tırmanmasını mı sağlıyor?

Müzakereler sırasında karşımıza çıkan ve çıkmaya devam edecek olan en önemli engeller ise kullanılan habercilik dili ve ana akım medyanın haber değerleridir. Negatif ve çatışma unsurlarının tiraj artırdığı bir basın ortamında haberler de bu çerçevede yazılmaya devam ediliyor. Bu da tarafların kutuplaşmasına, zıtlaşmasına ve çatışmasına yol açıyor. Basın bu noktada kendi gücünü küçümsememeli. Barış gazeteciliği anlayışında anlatılmak istenen çatışma yaratan unsurların gizlenmesi ve görmezlikten gelinmesi değildir. Aksine ileride çatışma yaratabilecek unsurların basın tarafından gündeme getirilmesi ve tartışılmasıdır. Bu aşamada gazetecilerin kullandığı dil ve habercilik anlayışı devreye giriyor. Bir konuyu kutuplaşıp, zıtlaşıp tartışabildiğimiz gibi, diyalog içerisinde bir birimizi anlayarak da bunu yapabiliriz. Amaç sorunu çözmek ise her zaman ortak bir zemin bulunabilir.

Çatışmanın azaltılmasına nasıl yardım edebilirim?

Gazeteciler olarak mevcut sorumluluklarımız arasına yenilerini eklemek elbette zordur. Ancak barış sürecinde “çatışmanın azaltılmasına nasıl yardım edebilirim?” sorusunu sormak bu dünyada yaşayan ve daha iyi bir düzeni hak eden bireyler olarak yapmamız gereken bir şeydir. O bakımdan müzakere süreciyle ilgili yaptığımız her haberde daha titiz, dengeli ve adil olmalıyız. Kullandığımız haber çerçeveleri kamuoyunun o konu hakkındaki görüşlerini şekillendireceğinden dikkatli olmalıyız. Bu süreçte bizlere yardımcı olabilecek ve uyuşmazlıkların azalmasına yardımcı olabilecek şeylerin başında, daha çok tarafı dinlemek, araştırmak, diyalog çerçevesinde tartışmak ve empati kurarak olaylara çoklu bakış açısı getirmektir.

Herkes sorumluluk almalı

Bizler söz konusu sorunun gazetecilik tarafını tartışıyoruz. Gazetecilerin barış sürecinde oynayabileceği pozitif ve negatif yolları araştırıyoruz. Unutmamamız gereken bir nokta da var ise; bu süreç sadece siyasilerin ve medyanın yaptıkları ve yapacaklarıyla başarıya ulaşması zor görünüyor. Toplumdaki tüm kesimlerin bu süreçte üzerine düşen sorumluluklar vardır. Herkes kendi üzerine düşeni yaptığı noktada çözüm ile birlikte adaya barışın da gelmesi mümkün görünüyor.

